

‘Om het leerproces te verbeteren en te innoveren’

De *revitalisering* van het **leermiddel**

Directeur van het Ontwikkelcentrum Wim Drost: “De tijdsduur tussen de creatie van nieuwe kennis – het begin van een innovatie – en het landen in onderwijs en bedrijfsleven is lang”

Managers van onderwijsinstellingen houden zich weer bezig met leren, merkt Wim Drost, want de kwaliteit van het onderwijs doet er toe en leermiddelen spelen een rol daarin. “Elke docent heeft recht op een basisset kwalitatief goede leermiddelen.”

“Ik merk dat leren als proces weer onder de aandacht bij managers van onderwijsinstellingen komt.” Zo begint Wim Drost, directeur van het Ontwikkelcentrum, het gesprek over de rol van leermiddelen op onderwijsinstellingen. “Managers houden zich weer bezig met leren omdat ze in toenemende mate beseffen dat kwaliteit van onderwijs er toe doet. Ze doen dat uit zorg voor de kwaliteit, maar ook uit een soort overlevingsdrang.”

“Natuurlijk is er externe druk, denk aan het maatschappelijk debat over de kwaliteit van het onderwijs. Daarnaast stelt de Inspectie van het Onderwijs in toenemende mate eisen aan de opleidingen. En aoc's hebben te maken met krimp waardoor te kleine opleidingen in het gedrang komen. Dat alles maakt dat managers zich realiseren dat de kwaliteit van het leerproces ertoe doet. Daarom spreek ik steeds vaker met managers over het leerproces. Leermiddelen spelen daar altijd een rol in.”

Uitwerking visie

Drost vertelt dat vanuit Combikracht* een methodiek is ontwikkeld om met onderwijsmanagers te praten over hun strategie. “We analyseren trends, analyseren wat hun ambitie is, hun visie op onderwijs. Wat is het onderwijskundig concept?”

Terwijl hij op een whiteboard in een schematische weergave uit de doeken doet hoe die methodiek werkt (zie illustratie), legt hij uit hoe de partners van Combikracht en het Ontwikkelcentrum in het bijzonder de managers kunnen ondersteunen bij hun wens het leerproces te versterken. “We inventariseren eerst trends. De trends die managers noemen zijn voor tweederde dezelfde. Bijvoorbeeld dat de leerlingen aantallen onder druk staan, vooral in de primaire opleidingen. Hierin verschillen scholen niet zoveel. Overeenkomsten zie je daarom ook terug in de ambities van de onderwijsmanagers: versterking van de aansluiting van onderwijs op de beroepspraktijk, versterking van het imago,

innovatie van groene opleidingen en aansluiting bij maatschappelijke vraagstukken.”

Vervolgens kijken de ondersteuners hoe managers hun onderwijskundig concept hebben uitgewerkt, zo legt Drost uit. Wat is hun visie op onderwijs? Is er een leerlijn geformuleerd? Wat zijn de leermiddelen? Welke examineringproducten zijn er? Die visie hebben managers meestal wel omschreven, al kan het soms beter, vinden ze zelf. De examinering is meestal goed geregeld, mede onder druk van de inspectie. “Maar een omschrijving van een leerlijn passend bij het onderwijsconcept ontbreekt nogal eens. En een leermiddelenbeleid is er vaak niet op de onderwijsinstellingen. Jarenlang is het zo geweest dat op de meeste scholen docenten het zelf maar moesten uitzoeken. ‘Er is van alles, op internet of anderszins en zoek het maar uit.’ De scholen stuurden docenten zo met een kluitje in het riet.”

Volledige leerlijn

Als managers de kwaliteit van het onderwijs willen versterken, moeten ze zich intensief bezighouden met leermiddelen, vindt Drost, want een goed geheel aan leermiddelen is essentieel om het leren effectiever te maken. “Docenten hebben recht op een basisset kwalitatief goede leermiddelen, dat is naar mijn idee de kern van het leermiddelenbeleid. Sommige scholen zijn daar nu al mee bezig. Bij een aantal aoc's zijn mooie voorbeelden bekend. Vanuit een onderwijskundige visie, zetten ze een volledige leerlijn klaar met een basisset leermiddelen en examineringproducten in bijvoorbeeld Moodle, een e-learningplatform.”

Het Ontwikkelcentrum helpt scholen bij de formulering van een strategie om de kwaliteit van het onderwijs te versterken. Drost: “Maar we doen het niet alleen. Als het gaat om formulering van een onderwijskundig concept of formuleren van de leerlijn kunnen de pedagogische centra heel goed ondersteunen. We trekken dan samen op. Maar als het om leermiddelen gaat, zijn wij de ondersteunende partner.” ►

‘Een omschrijving van een leerlijn passend bij het onderwijsconcept ontbreekt nogal eens’

De methodiek van onderwijsondersteuning

Drost ziet tot zijn vreugde dat leermiddelen weer gerevitaliseerd worden. “Een lange tijd zijn ze min of meer verguisd. Lesboeken waren overbodig, want alles is immers te vinden op het web. Leerlingen kunnen het zelf wel opzoeken, zo was de gedachte. Gelukkig dringt het besef bij managers door dat een leerproces verbeteren of innoveren alleen lukt als je ook een effectief leermiddel hebt. Ik merk dat we opleidingsmanagers en docenten er gelukkig mee maken.”

Wetenschapsjournalist

Maar, benadrukt Drost, om kennis uit innovaties in de klas te krijgen: daar is meer voor nodig. “Innovaties vanuit het bedrijfsleven, kennisinstellingen en onderzoek worden op verschillende manieren verspreid, via bijvoorbeeld studieclubs, vakbladen of kenniskringen. De tijdsduur tussen de creatie van nieuwe kennis – het begin van een innovatie – en het landen in het onderwijs en bedrijfsleven is, als dat al lukt, lang. Meer dan zes jaar.” Deze praktische kennis is, eenmaal geland, vaak prima meteen toepasbaar in het postinitieel onderwijs: cursisten en werkenden kunnen er mee uit de voeten. Maar voor het initieel onderwijs is eerst een vertaalslag nodig. “Je moet de kennis verrijken met opdrachten, teksten herschrijven of aanvullen met andere

informatie. Wij willen die stroom van kennis versnellen van zes jaar naar zes maanden.” Dat is ambitieus, beaamt Drost, “maar het kan, door te zorgen dat nieuwe kennis minder lang blijft liggen. Zo zijn we betrokken bij het project Innovatiemotor van Greenport Aalsmeer dat als doel heeft innovatieprocessen te versnellen: opgebouwde kennis komt sneller beschikbaar voor ondernemers en kennisinstellingen. In dit project – dat tot 2015 loopt en een budget heeft van 2,5 miljoen euro – schakelen we een wetenschapsjournalist in. Die kan zorgen dat er meer ruchtbaarheid wordt gegeven aan innovaties. Die worden dan sneller opgepikt en landen eerder bij ondernemers en in het onderwijs.”

In elkaar schuiven

Het Ontwikkelcentrum zorgt dat nieuwe kennis toegankelijk wordt voor het initieel onderwijs door het te verrijken. Groen Kennisnet is daarnaast een belangrijke facilitator bij het ontsluiten van nieuwe kennis. Je ziet daarom dat die twee in elkaar schuiven, zo vertelt Drost. “Het onderwijsportaal van Groen Kennisnet is sinds kort de plaats waar we toegang leveren naar ons online lesmateriaal. Door samen te werken, kunnen we zorgen dat innovatieproducten goed in de klas komen.” ■

* *CombiKracht: samenwerkingsverband tussen ondersteuningsorganisaties die voor het groen onderwijs actief zijn. Naast het Ontwikkelcentrum zijn dat de landelijke pedagogische centra (KPC Groep, APS, CPS), Cito, Silo, Stoas Wageningen Vileantum Hogeschool en Kennisnet.*

Kijk voor links op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 2